

Camí Ral de Vic a Ripoll

Sant Quirze de Besora

Ubicació

Comarca:	Osona
Lloc/Adreça:	C-17z
Emplaçament	Antic camí Ral de Vic a Ripoll i Ribes que segueix paral·lel a la C-17z llevat del tram de la Costa Cogulera que discorre salvant el pendent de la muntanya.
Alçada:	578,1

Coordenades:

Latitud:	42.101036477519
Longitud:	2.2165168587538
UTM Est (X):	435217
UTM Nord (Y):	4661292

Classificació

Número de fitxa	08237 - 191
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Romà Medieval Modern
Segle	II ac-XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Camí embegut per l'actual c-17 z ja que coincideix amb el seu antic traçat en gairebé tota la seva trajectòria llevat del tram inicial de la Serra i costa Cogulera que transcorre seguint el pendent de la muntanya amb el collet del mateix nom i del que en queden algunes traces interpretades com a "vIa romana". Un cop passat aquest pas el camí seguia paral·lel a la C-17 z actual.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	Inexistent
Observacions protecció:	Llei 3/1995 de 23 de març de les vies pecuàries, Reial Decret 1950/80 de 31 de juliol de traspàs de serveis a al Generalitat de Catalunya. El camí ramader discorre pel traçat del camí Ral.

Número inventari
Generalitat i altres

inventaris	Sí. IPAC 23788
Accés	Obert
Ús actual:	Altres
Titularitat	Pública
Titular:	Generalitat de Catalunya. Departament de política territorial i obres públiques
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	ds., 12/08/2023 - 10:12

Descripció

Tram de l'antic camí Ral que coincideix amb l'antiga carretera C-17z de Vic a Ripoll que al entrar al terme de Sant Quirze de Besora passava per la serra i costa Cogulera per damunt del modern túnel de la C-17. Continuava seguint part del traçat de la carretera vella de Sant Quirze de Besora a Orís fins a enfilar-se pels pendents de la serra i costa Cogulera mitjançant revolts i forts pendents sostinguts per murs i terrasses artificials que hi recolzaven les plataformes quadrades per on giraven els carros i animals i realitzats amb un aparell que sembla "romà". En arribar al collet el camí transcorria pel vessant nord enmig de feixes i camins, avui molt desfigurats i continuava paral·lel a la C-17z per damunt de l'antiga casa del Bufí (actual gasolinera) i seguia paral·lel a la C-17 fins entrar a la vila de Sant Quirze per la zona dels quatre cantons on antigament hi havia la bifurcació amb el camí Ral de Berga i que passava per Alpens, el collet de Sant Agustí, Sora i, paral·lel a la riera de Cussons i per sobre els plans de la Rovira arribava a Sant Quirze on es creuava amb el camí ral. Dels quatre cantons el camí continuava fins al raval de l'Hostal-Nou on els traginers i viatgers feien parada a mig camí després d'haver passat i creuat el tram de la costa Cogulera, el qual deuria ser un dels més difícils. De l'Hostal Nou en partia el camí que seguia al costat de la riera de cal Pere Ferrer i continuava per la riba dreta del Ter per creuar-lo pel pont de Sant Quirze i dirigir-se o bé al nucli antic i Torelló i Vidrà pels collets del Boscatell i Saderra o a Santa Maria de Besora i Vidrà pel camí de les Comes. també es podia accedir al castell de Montesquiu.

De l'Hostal nou el camí continuava paral·lel al Ter fins a Montesquiu entrant pel carrer denominat camí ral dins del mateix nucli antigament pertanyent a Sant Quirze i avui formant part d'un altre Terme municipal

Observacions:

Actualment el camí es troba embegut per l'actual traça de la carretera C-17z llevat del tram de la Cogulera que es troba perdut i cobert de vegetació i arbres als pendents i vessant sud del turó. Proposaríem recuperar un tram d'aquesta via netejant, desforestant i recuperant els trams de camí perduts mitjançant el mètode arqueològic per tal de consolidar, restaurar i tornar a recuperar la traça com a sender local que en els trams que transcorren paral·lels a la C-17z es podria marcar un camí paral·lel i separat de la mateixa i passant pels ravals de l'hostal nou i seguir fins a Montesquiu.

Història

Segons Francesc Busquets i Marta Fàbregas en la memòria valorada sobre la recuperació d'un tram del camí ral de Vic a Ripoll en el tram de la Cogulera de Sant Quirze de Besora especifiquen *"és igualment impossible la seva continuïtat cap al nord per on entraria al poble de Sant Quirze. Aquí hi contribuiria l'explotació intensiva de feixes. El que és clara és l'atribució d'aquest tram a l'antic camí que unia Vic amb Ripoll. La seva cronologia, però és menys evident. Pel tipus de tècnica constructiva podria ser atribuïble a*

un període molt ampli entre l'antiguitat i l'edat moderna.

No obstant això i referent a aquesta via l'article de Carles Padrós de "Camins antics i vies Romanes d'Osona, publicat en la revista de Quaderns de Prehistòria i arqueologia de l'any 2010 fa un resum de les principals vies romanes d'Osona. Al parlar del camí de Vic a Ripoll afirma i ens parla de "strata ceretana". aquest camí el qual molt possiblement ja hauria estat utilitzat pel rei visigot Wamba el 697 en la seva expedició a la Gàl·lia narbonesa per tal de combatre amb el general Paulus esmenta que una facció del seu exercit va passar per Vic per dirigir-se a Llúvia i per tant es va interpretar que ja existia una via que connectava Vic amb aquesta ciutat pirinenca. "*Secunda per Ausonensem Civitatem Pyrinaei media pateret*" (Pujades, 1831). De fet les referències escrites directes més antigues a aquesta via es remunten amb un document que data del 962 i on s'esmenta la strada ceretana a Gurb (Udina, 1951). també a l'any 1000 a través d'un document de l'arxiu capitular de Vic parla d'un camí de Sant Hipòlit a Vic. "*ipsa strada publica magiore que pergit per Sancto Ipolito et vadit per Ripol*" (Padrós, C; 2010). També es fa referència a un tram prop de Sant Hipòlit vadit per surribas et pergit ad sanctum Ipolitum..." Tanmateix aquest camí ens és ementat per fonts més recents especialment el conde de Darnius al segle XVIII en el seu llibre de "*El conde de Darnius. Guia por los caminos mas principales del principado de Cataluña 1676-1727*" i editat per Francesc Costa Oller, el 2022 i que correspon a un recull exhaustiu de mapes cartogràfics del segle XVIII de tot Catalunya i arxivat a la biblioteca de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Jaume Font i Garolera en fa una ressenya i estat de la qüestió en el seu article de "La xarxa de camins i la comunicacions amb Osona al segle XVIII i la vertebració territorial de la comarca de la revista AUSA núm. XXVI any 2014 esmenta "*El tram de Vic a Ripoll marcat com a carreter (color vermell) arrenca de Vic, passa per Vilagelans, Granollers de la Plana, Sant Hipòlit de Voltregà i Orís. La ruta es bifurca a Conanglell; la que sembla secundària (color marró) indicatiu de camí desfilat passa per la dreta del Ter fins a Sant Quirze de Besora mentre que el traç vermell transcorre per l'esquerra del Ter fins a Sant Quirze de Besora. Segons el mapa entre Orís i Sant Quirze es travessa el riu fins a cinc vegades, el que resulta improbable per travessar el riu només a Gual*" (Font i Garolera, J; 2006). No obstant això aquesta apreciació l'hauríem de tenir en consideració ja que s'esmenten dos ramals del camí; el que passa per la riba dreta per Orís i costa Cogulera, i per tant un tram costerut i difícil (camí desfilat) mentre que el de la riba esquerra passaria pel costat de Saderra, les Illes seguint la traça del GR-210 i al arribar a la casa de l'illa trobaria la bifurcació del camí de Vidrà i Torelló pel coll de les Gargantes i el Boscatell per travessar la vila de Sant Quirze i retrobar-se amb el camí principal una vegada creuat el Ter pel pont de Sant Quirze "Les dues vies conflueixen a Sant Quirze, punt a partir del qua el camí transcorre per la riba dreta del Ter fins a Ripoll". Tanmateix Francisco Zamora en el seu llibre de "Diario de los viajes hechos en cataluña (1757-1812) esmenta del camí de Vic a Ripoll "*Camino de herradura de la villa de Ripoll y demas pueblos de montaña de Vich*". Francesc costa afirma "*Per tant la via partiria del nord d'Auso, pel coll de Vic i Gurb, cap a Santa Cecília de Voltregà i Sant Hipòlit i seguint el riu Ter cap al nord amb un itinerari similar al que segueix la C-17. A l'alçada de Sant Quirze de Besora abans d'arribar al municipi es té documentat un tram de l'antic camí a la Costa Cogulera, de difícil atribució cronològica, però el fet de seguir el riu i que l'antiga C-17 passi pel mateix lloc fan pensar en una perduració des d'època romana si més no anterior*".

Hi ha qui comenta i parla d'aquest camí com la denominada "strata Francisca" de Vic a Olot però segons les referències escrites aquest camí a Vic es bifurcava fins a Roda de Ter, Manlleu coll de Bracons, Vall d'en Bas Olot i es dirigia a Camprodon pel coll del Capsacosta, és a dir la via del Capsacosta de factura i composició similar a la via de Sant Quirze. Ara bé recents estudis (sara Aliaga, Andreu Olesti, 1998) comenten d'una strata farncisca d'època medieval que podria correspondre amb l'antiga strata ceretana romana que s'esmenta en nombroses referències medievals "*...ipsa strada publica magiore que pergit per sancto Ipolito et vadit ad ripo* ACV, cal. 6, núm. 802 (28 d'agost de 1000) Per tant és possible que en un inici ambdues vies fossin independents i a l'edat mitjana es posés més ènfasi en la via del Ter com a accés més directe a Vic i el segon fos emprat per anar a Besalú, Olot.....

Bibliografia

BUSQUETS COSTA, F; FÀBREGAS M; 2017. Memòria valorada per a l'execució de la investigació històrica, arqueològica del camí ral de Vic a Ripoll Tram la Cogulera (Sant Quirze de Besora). ATICS.

COSTA OLLER, F; 2022. Conde de Darnius. Guia de los caminos mas principales del Principado de Cataluña asi coma carreteroa, mas quebrados por los quales pueden transitar exercitos, artilleria, acruajes y destacamentos. Hecho por el coronel Conde de Darnius.

FONT I GAROLERA, J; 2014. la xarxa dels camins i les comunicacions a Osona al segle XVIII. i la vertebració territorial de la comarca. AUSA XXVI.

MONTANER GARCIA, C; , 2007.Els mapes setcentistes de Catalunya del comte de Darnius. Editorial. Institut Català de Cartografia

PADRÓS, C; 2010 Els camins antics i les vies romanes a la comarca d'Osona. Quaderns d'història i arqueologia. Núm. 28

ZAMORA, FRANCISCO. 1787-1812. Diàrio de les viages hechos en cataluña. Edició Ramón Boixareu,Ed. Curial. 1973

